

Upprop!

När Australien brinner... När Finngösaravinen hotas av genomfartstrafik... När koltrasten lägger ägg i januari... När Sävån är en kylanläggning i samband med kopparbränning... När Greta gör passivt motstånd mot fossilindustrin... När den artrika lantgårdsmiljön vid Jonsereds Herrgård exploateras...

Vi **måste** bli fler som engagerar oss. Idag är vi ännu fem personer i vår lokala styrelse. En majoritet av oss är gubbar. Var är våra lokala Greta? Var är de miljökämpande kvinnor och män som vill göra skillnad? När vi blir fler föds nya idéer och vårt framtidsviktiga arbete kan delas. Kom på årsmötet! Inom snart sagt alla områden inom natur och miljö kan man stötta föreningen.

Exemplen är många och kan vara allt från att bidra med ett projektarbete, bidra med artiklar, inventera marker, granska kommunal planering, bidra med aktiviteter om ”handla miljövänligt”, tema hållbart samhälle, tema hållbar trafik, hållbar kemikalieanvändning, den digitala världen – hemsida, facebook och liknande, samarbete med våra verksamheter i kommunen under temat ”hållbara verksamheter, utställningar, barn- och ungdomsverksamhet kanske under temat ”naturskola”, dokumentation av miljöförstörande åtgärder, samarbeten med aktörer för biologisk mångfald, såsom skola kommunförvaltningar, politiker, föreningar m.m.fl., Vi försöker arbeta för hållbar skog, fler naturreservat, mark och vattenhantering som är hållbar osv.

Som du förstår hinner vi bara med en bråkdel av vad vi skulle kunna göra. Vi hoppas att du kan hjälpa oss med stort eller smått, framöver eller tillfälligt allt efter egna ambitioner/kunskaper/intressen. Kom på årsmötet och delge oss era synpunkter, berätta om dig själv.

Bild: Wikipedia; aktivitet mot klimatförsämringen i Stockholm

COP28 och Klimatkonventionen

Klimatkonventionen är ett ramverk för att begränsa klimatförändringarna. Den godkändes 1992 av 194 stater samt av Europeiska unionen. Den trädde i kraft 1994. Målet med konventionen är att stabilisera halterna av växthusgaser i atmosfären på en nivå som förhindrar att mänskliga aktiviteter påverkar klimatsystemet på ett farligt sätt. En princip som innebär att alla länder ska sträva efter att långsiktigt minska utsläppen av växthusgaser antogs. Men eftersom de industrialiserade länderna har bidragit mest till den ökade halten av växthusgaser i atmosfären har dessa länder ett särskilt ansvar att gå före. I Paris 2015 antog man ett avtal om att temperaturökningen ska hållas väl under 2 grader och att man ska sträva efter att begränsa den till 1,5 grader. Alla världens länder har förbundit sig att genomföra åtgärder som bidrar till målen i Parisavtalet uppnås. Varje år hålls beslutsmöten med de länder som undertecknat klimatkonventionen. Dessa möten kallas COP (Conference of the Parties). År 2023 hade vi kommit till COP 28 i Dubai. Vad gav då det? Blev COP-mötet i Dubai framgångsrikt?

Bild: COP28 Dubai 2023

Kanske kan man se det som en vinst att man för första gången kom överens om språket kring avveckling av fossila bränslen. Nationerna kom också överens om att tredubbla utbyggnaden av förnybar energi och fördubbla effektivitetsvinsterna i slutet av 2020-talet. Under första dagen kom man också överens om pengar för att ersätta skador och förluster orsakade av klimatkrisen. Problemen är dock svårartade. Avtalet är inte juridiskt bindande och är utformad så att den öppnar för falska lösningar. Avtalet förbinder inte heller till utfasning av fossila bränslen, vilket är nödvändigt om vi ska nå målen från Parisavtalet om 1,5 eller 2,0 graders ökning från förindustriell nivå av den globala medeltemperaturen. Det kan konstateras att det inte går att förhandla med klimatsystemet utan dess reaktion kommer oavsett människans avtal. Verkligheten är den avgörande faktorn!

Lars-Erik

Att balansera – el-kraft

IPCC-rapporten som kom i mars i år visar tydligt att omställningen går på tok för långsamt. De slog fast att "Klimatkrisen pågår för fullt", "Fossila bränslen är huvudorsaken", "Många tillgängliga lösningar finns redan", "Klimatkrisen slår ojämnt" och "Klimaträttvisa är centralt".

Det är bara att hoppas att nuvarande COP- 28 kan balansera och åstadkomma något hållbart under sina möten.

Alla i landet förväntar sig ökad elanvändning beroende på den omställning vi står inför.

Målsättningen i energiöverenskommelsen 2016 var att Sveriges elproduktion år 2040 ska ske med enbart förnybara och fossilfria energikällor. Hur ska vi klara detta?

Det finns många sätt att nå målet och samtidigt hålla balans i näten – lokalt och regionalt. Det finns en stor skillnad i el-användning mellan människor i samhället. De mer besuttna förbrukar åtskilligt mer än övriga. Generellt borde man börja med att spara på energianvändningen som nu sker i en mycket slösande form. Sedan finns en fortsatt stor potential för att effektivisera användningen av el-energin.

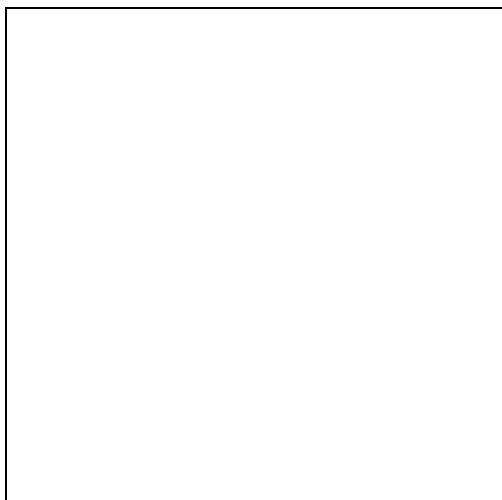
En skissad övergång från nuläget är att gå över till något som krafttekniker kallar "Smart Grid". En kort beskrivning av skillnaderna är:

Konventionellt elnät	Smart Grid
Centraliserad kraftförsörjning	Centraliserad och lokal kraftförsörjning
Elproduktionen följer elanvändningen	Elanvändningen följer elproduktionen
Prognosbaserad, historiebaserad drift	Realstyrd, energieffektiv, optimerad drift
Begr. Nätanslutningsmöjlighet	Allmän nätanslutningsmöjlighet
Enkelriktade energiflöden	Multi-riktade energiflöden
	Intermittent elproduktion
	Elanvändare deltar, oreglerad energimarknad

Nu ansvarar Svenska Kraftnät för att balansera det svenska kraftsystemet. Balanseringen sker både automatiskt och med olika verktyg för att reglera produktion och användning. Slutsats: Verktyg finns för att balansera vårt elkraftsystem oavsett vad man väljer för "produktion"! Finns viljan att satsa på att genomföra en förnybar elkraftproduktion?

Lars-Erik

Intervju Partille Energi

Mikael Jednell VD Partille energi och Partille nät

I slutet av förra året fick vi tillfälle att intervju representanter för Partille Energi -Partille Nät under en dryg timme. I huvudsak skulle det handla om företagets klimat och miljöansvar. Bolagen Partille Energi AB och Partille Energi Nät AB ingår båda, tillsammans med Partillebo i Parthaella koncernen som ägs av kommunen. Kommunen har således stora möjligheter att styra verksamheterna. Kommunen har antagit en energiplan där regionen har antagit ett mål om att vara fossiloberoende år 2030. Målet är att energiplanen ska ge åtgärder som ska leda till mål. Särskilt gäller detta inom områdena "Begränsad klimatpåverkan och God bebyggd miljö".

"Ett mål för bolagen är att nå självförsörjning med egenproducerad el. Så vattenkraften i Jonsered, fyra inköpta vindkraftverk vid Vättern samt provning och installation av solceller i fastighetsbeståndet är en regel. Dessutom tillkommer, i samarbete med Göteborg, utbyggnad av fjärrvärmen. Enligt senaste årsredovisning gav fjärrvärmen 150 Gwh. och elproduktionen 220 Gwh. Till detta kommer en systematisk effektivisering av byggnader genom bland annat bättre isolering, översyn av uppvärmningen, installation av effektivare utrustning, kampanjer med upplysning om hur de boende kan minska energianvändningen m.m. Enligt redovisning var som exempel fossilfjärrvärmen endast 5 % 2022. Nytt är en anslutning till "Miljöbyggnad silver" som innebär en miljöcertifiering med avsikten att prestera byggnader med bättre energiprestanda än vad lagstiftningen kräver. Några andra åtgärder som används är att inhandla elfordon, uppstart av bilpool i Gökegård, upphandlingsstyrning samt byggande av bekväma cykelskjul i markplanet.

Lars-Erik

Elektrifiering i naturen

Plus och minus för biologisk mångfald

Sverige ställer om till el. Fossila bränslen ska ersättas. Vi vet ju att dessa påverkar klimatet och är ett hot mot oss och naturen.

Det är ett stort behov av elektrifiering upp till det dubbla när vi skriver 2045, beroende på hur vi genomför omställningen. Politiskt pekar man för närvarande på vindkraft och kärnkraft, men även till mer el från bland annat sol- och vattenkraft. Självt tycker jag att man ska börja i andra ändan. Vad behöver vi när vi tagit bort det som är rent slöseri, när vi effektiviserat produktion och användning och vad kan ny teknik hjälpa oss med. Alla produktionssystem påverkar miljön på ett eller annat sätt och mer eller mindre. Nämnas kan batterisystemen som behöver olika jordartsmetaller och uran till kärnkraften. De byts med kraftfulla miljöeffekter som resultat. Det nuvarande ledningssystemet svarar inte mot kommande behov och behöver uppdateras. Det betyder stora ledningsförändringar både till havs och på land. Detta betyder både en risk och en möjlighet för biologisk mångfald och naturvärden i landskapet. Denna "omstart" ger möjlighet till att spara, begränsa och effektivisera i långt större utsträckning än vad som sker idag. Möjligheten att återskapa och nyskapa värdefulla bristmiljöer kan tillvaratas. Positivt är minskade koldioxidutsläpp och bonuseffekten att kunna skapa och sköta värdefulla naturmarker. På minussidan kan exploateringen leda till förlust av värdefulla naturmiljöer, lokala negativa effekter på biologisk mångfald och förstörda landskapsbilder.

Det är därför viktigt att tillståndprocesserna sker utan slarv. Inget är vunnet om vi i ambitionen att stävja hoten äventyrar värdena vi vill bevara. Vi måste tänka efter – före.

Referat ur "Biodiverse nr. 3 2023 (Lars-Erik)

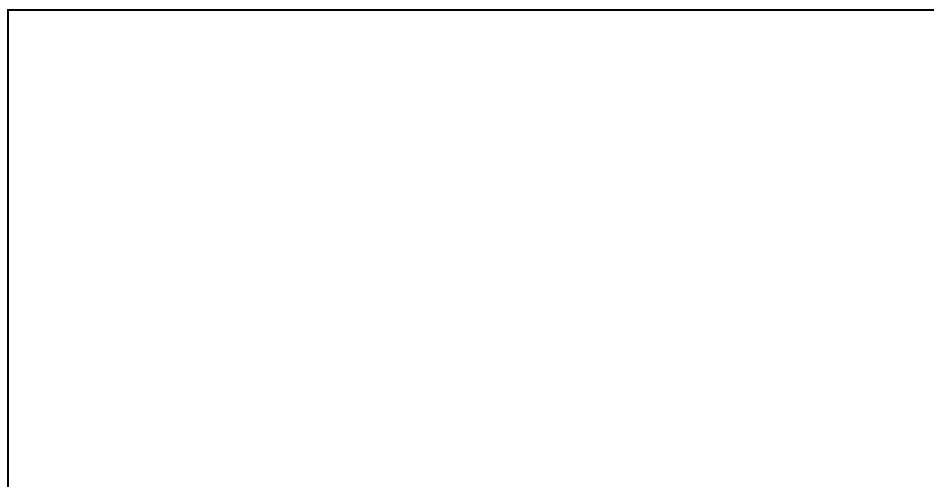

Bild: Wikipedia

Bakterievärldens värsting?

Upptäck de unika krypen!

Blågröna alger eller som de nu heter cyanobakterier hör till våra äldsta levande organismer. Med säkerhet har de funnits i minst 2,5 **miljarder** år. Man har gjort fynd som nästan är 3,5 miljarder år gamla. Cyanobakterier producerar syre som biprodukt och gjorde att det bildades syre i atmosfären. Syret i sig gav en miljö som flercelliga organismer kunde leva i. Man kan säga att det var starten för livets utveckling på jorden. Cyanobakterien är en enklare fotosyntetisk organism som kan vara både encellig och flercellig. De är de enda kända organismer som kan binda både koldioxid och kväve. De saknar de för algerna typiska cellkärnorna och kloroplaster. (Växtcellkroppar som innehåller klorofyll) Det är ett par av skälen att klassa dem som bakterier. De flesta är encelliga men många bildar kolonier, som då ofta omsluts av ett geléhölje.

De lever i både salt och sött vatten, eller i fuktiga miljöer på land. I svenska sötvatten är antalet kända arter cirka 500. Vi märker dem när förekomsten blir särskilt stor som till exempel utefter våra stränder under badsäsongen eller efter en regnig höst då vägar kan bli sliriga av ett slemmigt, grönt skikt av cyanobakterier. Flera av dessa arter är giftiga för oss. Hos oss är mellan en tredjedel och hälften av algbloomningarna giftiga (toxiska). De bildas under särskilda omständigheter och finns inne i bakterierna men kan frisättas i omgivande vatten när organismen dör. De kan ge symtom om man antingen badar i vatten, dricker det eller äter fisk från sjöar med algbloomning. Vi får olika symtom beroende på vilket toxin som är aktuellt. Vårt beroende av vatten och mikrolivet i vattnet är tydlig. Alger och cyanobakterier bildar merparten av det syre vi andas in och de tar upp en stor mängd av den koldioxid vi släpper ut. Men även det har sina begränsningar! Cyanobakterier har etablerat ett samarbete med växter såsom vattenornbunken Azolla. De används som gödning på risfälten genom att Azolla med cyanobakterier planteras in på fälten, vilket gör det möjligt att spara på användningen av konstgödsel. Skydda våra vatten!

Lars-Erik

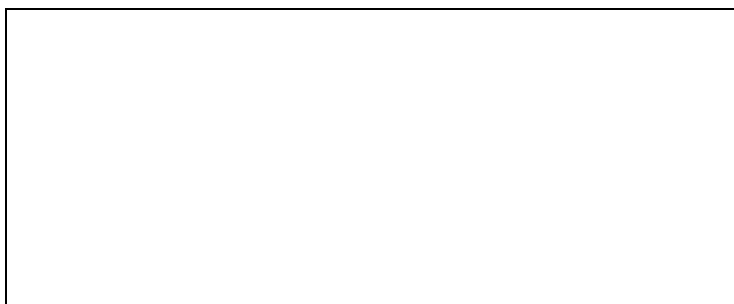

Bild: *Microcystis*, encellig koloni. Naturhistoriska Riksmuseet

Sörens

Ljusets kyla på en rödhake

Fossilkänsla på träd

Bildgalleri

Skräddare vid Råhultsdammen

Domherre i trädgården

Rapport september 2023 – Sex av planetens gränser överskridna

Människans påverkan på planetens livsuppehållande system har redan tagit oss utanför vårt "säkra handlingsutrymme" på jorden. Sex av nio planetära gränser har överskridits, och snart är den sjunde nådd – gränsen för havsförsurning. Vetenskapligt är det här som ett genombrott i forskningen om planetära gränser anser professor Johan Rockström.

Bild: Johan Rockström

Wikipedia

De senast tillkomna överskridandena är människans användning av färskvatten och spridande av "nya företeelser" (såsom kemikalier, radioaktiva ämnen och genetiskt modifierade organismer). Ett mått på "nya företeelser" är utsläpp av otestade kemikalier. Det har blivit möjligt att måttsätta luftföroreningar som luftburna partiklar. Gränsen är inte nådd globalt men i vissa regioner. Till exempel har mänskliga utsläpp bland annat rubbat monsunregnen. Konsekvenser av detta kan bli allvarliga för den del av befolkningen som är beroende av monsunregnen för sitt jordbruk. När det gäller tidigare redan överskridna gränser, klimatförändringar, biosfärens integritet, användningen av fosfor och kväve och förändrad markanvändning har vi nått längre bortom gränsen, vilket innebär en ökad risk att planeten för alltid förlorar de egenskaper den haft de senaste 10 000 åren. Vi vet inte hur länge vi kan överskrida de här gränserna innan det leder till oåterkalleliga skador, menar Johan Rockström. Tre av gränserna

är särskilt viktiga. Förutom ”nya företeelser ses klimatförändringarna och biosfärens integritet som särskilt viktiga eftersom de på egen hand bedöms kunna rubba hela jordsystemet. Med biosfärens integritet menas växt- och djurlivets förmåga att anpassa sig till förändringar i miljön. Vilka områden finns kvar för vilda växter och djur att leva på när människan tagit det som anses behövas? Johan Rockström ser risker med att vi räknar med att skar och hav fortsätter att ta upp en fjärdedel av våra klimatutsläpp så som de gör idag. De svenska skogarna har aldrig växt så mycket på grund av koldioxidgödslingen som vi ser idag. Men vi tar också ut så mycket biomassa att vi raderar ut hela den vinsten. Så länge vi inte löser utsläppsproblemen ökar biomassan som en stressrespons. Det finns all anledning att vara orolig över detta. Kontrollen av läget kontrolleras i nuläget vart sjunde år. Johan Rockström tycker det är helt bisarrt att ha en planet i sjukt tillstånd och bara kolla vart sjunde år och då endast en sak nämligen klimatet. Om du har en kronisk sjukdom så vill man ha en total diagnos av hela systemet, och oftare för att veta om du blir friskare. Vi behöver ha en tätare diagnos på jorden med planetära gränser som verktyg.

Referat från Intervju av Johan Rockström om planetära gränser. Lars-Erik

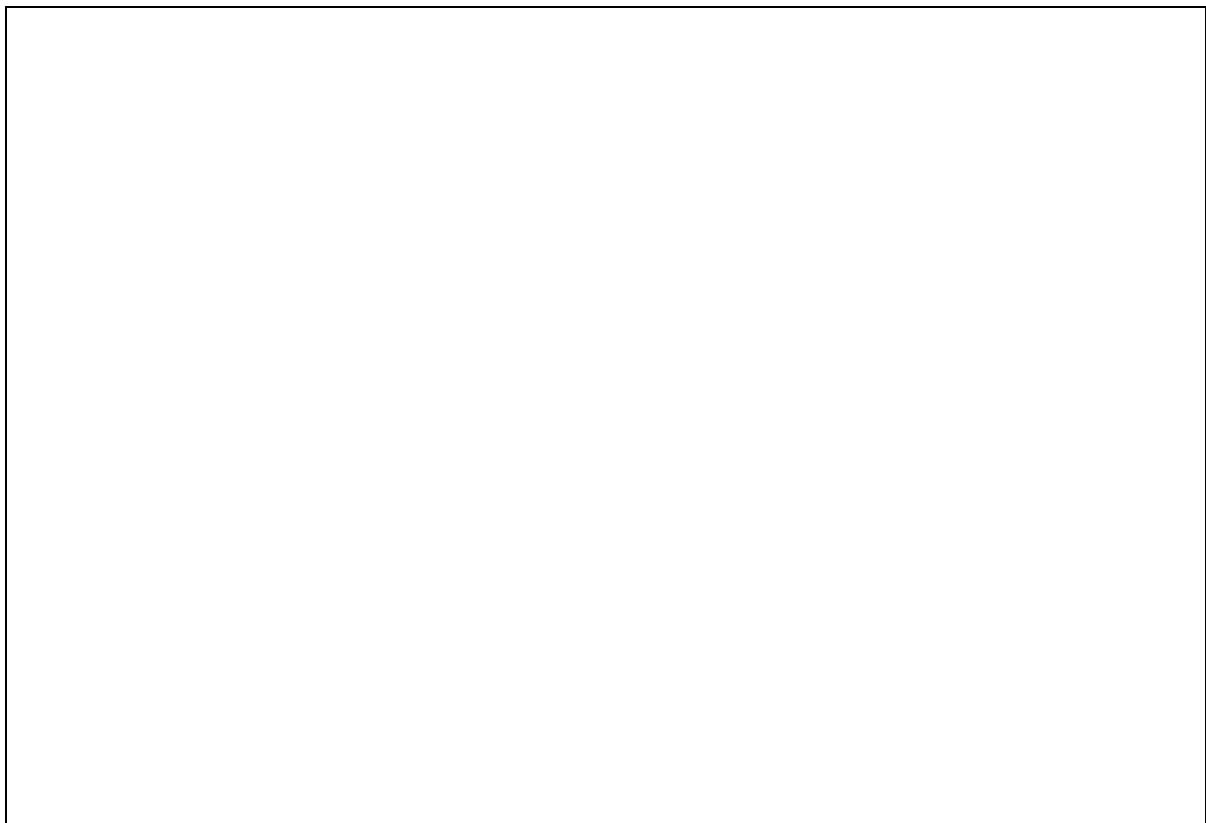

Bild: NASA/Apollo 17, antingen Harrison Schmitt eller Ron Evans, Public Domain

Är granbarkborren en skadeinsekt?

Granbarkborren beskrivs ofta som en skadeinsekt som måste bekämpas. Men den är och har varit en naturlig och viktig del i skogens ekosystem. Den av människan skapade skogsmiljön gör att granbarkborren trivs utmärkt och förökar sig snabbt. Den pågående klimatförändringen gynnar den ytterligare. Den åttatandade granbarkborren är en mörkbrun skalbagge om 4-5 mm och finns i granskog i hela landet. Den lever av näringen i granens innerbark och lägger sina ägg i gångar i barken.

Granbarkborre; Bild: Skogsstyrelsen

Ofta känner de doften av nyligen döda eller starkt försvagade träd, vilka inte kan försvara sig. Normalt försvarar sig granen genom att fylla gångarna med kåda. Äldre sedan gammalt döda träd är ointressanta eftersom innerbarken måste vara relativt färsk för att utgöra tillräckligt näringsunderlag för baggen. Borrarnas gnag gör att trädets näringstillförsel skärs av samtidigt som de sprider en svamp i veden som påverkar trädets vattentillförsel.

I ett naturskogslandskap är granbarkborren en sällsynt art. Här är det långt mellan granarna som nyligen dött eller försvagats. Men i Sverige finns naturskogar bara som små öar i ett skogsåkerbrukat landskap. Fortfarande finns dock områden kring fjällkedjan kvar vilka nu åter är hotade. Vårt skogsbruk missgynnar många arter, men skapar mycket goda förutsättningar för granbarkborrar. När skog kalavverkas blir hyggeskanterna utsatta för vind och solljus. Det bidrar till att öka mängden nyligen döda eller starkt försvagade granar. Granbarkborrar lockas också till färsk hyggen förmodligen av doften från avverkningsrester och stubbar.

I en "skogsåker" är oftast träden av samma ålder och höjd, vilket gör dem känsliga för störningar. Planteras gran på torr mark trots att de är känsliga för torka ökar risken. Vi skapar skogar som är känsliga för stormar och torka och det är särskilt problematiskt då klimatförändringen har ökat risken för att detta

ska inträffa. Vi måste komma ihåg att granbarkborren gynnar mångfalden av svampar och insekter genom att skapa döda granar. Så fort den gnagt sig in i en gran lockar den till sig en mängd rovdjur och parasiter. . Mer än 140 insekter lever i granbarksborrens gångsystem, och när "borren" lämnat trädet kommer ännu fler organismer att etablera sig i den döda veden. Granbarkborren bidrar även till att skapa luckor i skogen, vilket gynnar djur och växter som behöver öppna, soliga miljöer.

Lars-Erik

Välkomna till vårens programpunkter!

Vi fortsätter med vandringar uppehåll sommaren. Vissa vandringar kan ta lite längre tid än beräknat, så ta med fika! Sena ändringar i programmen kan inträffa, så kolla på hemsidan eller ring kontaktpersonen.

Årsmöte

Torsdagen 7 mars klockan 17.30 – 19.30 i Kulturum Hörsalen

Välkomna till vårt årsmöte. Tillfälle kommer att ges för den som har synpunkter på vår verksamhet. Förutom vår vanliga formalia som vi hoppas ska gå snabbt att genomföra bjuder vi på fantastiska naturbilder, naturquiz och en enkel fika. Vi ses!

Info: Lars-Erik Jevås

Hornborgasjön

Söndag 14 april kl 8.00 - ?

Följ med till våra naturområden runt Hornborgasjön – ett högsta klassens naturområde och njut av våren och all dess natur. Ta med det du behöver under dagen av mat, kläder och utrustning för att skåda fåglar bl.a.. Planen är att samåka.

Info och anmälan: Lars-Erik 070-7838838

Nötkråkevandring vid Härkeshult

Lördag 20 april kl 10.00

Vi träffas vid affären i Jonsered. Nötkråkan håller främst till i granskog, dock med nära tillgång till hassel eller tallar med stora frön. Den kan lättast ses när den samlar in föda under tidig höst, men är tämligen skygg. Under större delen av året lever den i barrskogen.

Info: Sören Ahlfors 073-969 58 09

Fågelskådning vid Torslandaviken för alla!

Söndag 5 maj kl. 09.00

Vi träffas vid kommunhus-parkeringen för att med samåkning ta oss till Torslandavikens fågelparadis. Arrangemanget passar även för nybörjare! Räkna med att vara tillbaka ca 15.00 beroende på väder. Ta med fika och kikare.

Anmälan senast 30 april och info:

Lars-Erik Jevås 0707-838 838

Sommargyllingjakt i Skåne

13-15 maj

Endast enstaka platser!

Anmälan och info: Lars-Erik 0707 838 838

Lördagsvandring i Finngösa-ravinens grannskap

Lördag 1 juni kl. 10.00

Vi träffas vid Östra Bäckvägen 37 och vandrar tillsammans med Sören Ahlfors i den vackra och artrika ravinen, som hotas av vägbygge. Vi bjuds på en varierad meny av spännande växter, lavar, svampar och en och annan fågel!

Info: Sören Ahlfors 073-969 58 09

Onsdagssafari utefter Sävån

Onsdag 5 juni kl. 20.00

Vi träffas vid grinden till Rusta och vandrar västerut utefter Sävån. När kvällen faller på vaknar kvälls- och nattaktiva djur till liv. Vi letar efter bäver, fladdermöss och nattsångare. Ta med ficklampa och fika. ca. 1,5 timmar *Info och anmälan:* Lars-Erik Jevås 070-783 88 38

Abborren i Kåsjön

Lördag 8 juni kl. 10.00

Samling intill kiosken vid Kåsjön – Hållplats Kåsjön linje 512. Under handledning av Sören Ahlfors ska vi försöka fiska upp någon – några abborrar och om vi lyckas laga till Sörens Abborrlåda på plats. Alla välkomna! *Anmälan och Info:* Sören Ahlfors 073-969 58 09

Kom på Naturskyddsföreningens skogsutställning och särskild infodag

19 februari – 10 mars har vi en utställning om skog i Kulturum utanför stora salen. Vi kommer att ta upp biologisk mångfald och skogsbruket i landet och appliceringen på skogsbruket i Partille. Själva kommer vi att finnas på plats 21 februari mellan 10.00 och 14.00. Alla välkomna!

Allt i samarrangemang!

STYRELSE

Lars-Erik Jevås

Lindåseliden 4, 433 53 Öjersjö

031-98 71 94; 070-783 88 38;

jevaslarserik@gmail.com

Kassör-Sekreterare

Nils Kilander

Malmv. 8, 433 61 Sävedalen

070-323 51 37;

nisse.kilander@gmail.com

Ledamöter

Cristina Styrén

Södra Annebergsv. 44,

433 37 Partille; 070-245 44 67

cristina.styren@telia.com

Sören Ahlfors

Tulteredsvägen 5, 433 76 Jonsered

soren_ahlfors@hotmail.com

073-969 58 09

Partille Naturskyddsförening

Postadress:

c/o Lars-Erik Jevås,

Lindåseliden 4, 433 53 Öjersjö

E-post och hemsida:

partille@naturskyddsforeningen.se

[www.naturskyddsforeningen.se/
partille](http://www.naturskyddsforeningen.se/partille)

Bank: Länsförsäkringar,

kontonr: 9022 60446 12

Org.nr. 855101-0773

Valberedning: Styrelsen+/eller???

I redaktionen: Lars-Erik Jevås
Omslag: Bild: Miika Tuovinen